

Telegraful Român

Anul 163 • nr. 21-24

1 și 15 iunie 2015

RESPONSABILITATEA LITURGICĂ ȘI SACRAMENTALĂ A EPISCOPULUI

După cele mai vechi mărturii istorice, episcopul a fost, dintru început și în chip natural, centrul în jurul căruia gravita toată viața religioasă a obștii creștine din fiecare Biserică locală. În calitatea lui de întâistătător al Bisericii creștine, episcopul deținea deplinătatea puterii slujitoare a preoției. În exercitarea funcției sale liturgice, episcopul îl reprezintă pe Mântuitorul Însuși, ca Mare Preot și Arhiereu.

Ca reprezentant văzut al lui Hristos, Arhiereul unic și unificator, fiecare episcop este capul unei Biserici locale, „capul plinătății lui Hristos”, după Sfântul Grigorie de Nazianz [Cuv. 2, 99, P.G., 35, col. 501, la Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 2003, p. 156], fiind investit de Hristos cu harisma și cu răspunderea săvârșirii și a Tainei Hirotoniei. „Dacă Hristos face prin sfințire pe un preot organ și chip văzut al Său în săvârșirea celorlalte Taine, pe episcop îl face organ și chip văzut al Său și în sfințirea organelor văzute prin care săvârșeste celelalte Taine” [Ibidem, p. 156].

Episcopul lucrează „în voia lui Hristos”, după Sfântul Ignatie Teoforul [Epistola către Efeseni, 3,12, la Ibidem, p. 156]. De aceea, dacă Biserica este în chip nevăzut în Hristos, ea este în chip văzut în episcop, după cuvântul Sfântului Ciprian: „Episcopus in Ecclesia et Ecclesia in Episcopo” [Epistola 66, 8, la Ibidem, p. 156]. Căci, după cum spune Sf. Ignatie: „unde se arată episcopul, acolo să fie mulțimea, precum unde este Iisus Hristos, acolo este și Biserica universală. Fără episcop nu e îngăduit nici a boteza, nici a săvârși Euharistia..., nimeni să nu facă ceva din cele ce aparțin Bisericii, fără episcop; aceea să se socotească Euharistie sigură, care e săvârșită de episcop sau de cel căruia îi permite el... E bine să se știe de Dumnezeu și de episcop” [Ep. c. Smirn., 8, 1, 2; Trai. 3, 1, P.G., 5, 688, 713, 780, la Ibidem, p. 156]. După Sf. Ioan Gură de Aur, episcopul deține în chip văzut locul lui Hristos ca învățător, preot și păstor [Omilia la 2 Tim 2, 4, P.G. 62, 612, la Ibidem, p. 156].

1. Importanța demnității episcopale

Mărturisirea de credință a patriarhului Dositei al Ierusalimului, publicată la București în urmă cu trei secole [Trad. rom. V. Loichiță, în *Candela* LIII-LIV (1940), p. 183-186], este o veritabilă sinteză a teologiei și spiritualității noastre ortodoxe, privind slujirea și responsabilitatea liturgică și sacramentală a episcopului. Învățul patriarh făcea o descriere atentă și o definire precisă a învățaturii despre episcopat în înțelesul ei tradițional-patristic.

Astfel, în „Hotărârea” a 10-a se preciza că în Biserica Ortodoxă, care-L are drept Cap pe Hristos, episcopatul e instituit de Mântuitorul în Duhul Sfânt și se exercită în comuniune. Evident, această comuniune nu echivalează cu diminuarea ierarhiei și a diferențelor dintre episcopi, preoți și credincioși. Harul episcopului vine prin succesiune de la Apostoli, prin punerea mâinilor și invocarea Duhului Sfânt. Episcopul nu este un simplu funcționar care conduce o comunitate creștină, ci el este un om ales de Dumnezeu pentru constituția și construcția Bisericii.

Episcopatul este „o mare taină și o mare demnitate”, fiind „modul principal” prin care Domnul este cu noi în veac (cf. Mt 28, 10). Datorită lucrării lui, Dumnezeu „Se unește cu noi prin Sfintele Taine, al căror prim-lucrător și săvârșitor prin Duhul Sfânt este episcopul”. Într-o formulă concentrată putem spune: „Episcopul este o icoană vie a lui Dumnezeu pe pământ și, prin cea mai deplină împărtășire a energiei Duhului Săvârșitor, e izvor al tuturor Tainelor Bisericii Sobornicești, prin care dobândim mântuirea” [Ibidem, p. 184].

Datorită acestei chemări apar diferențele între demnitatea episcopală și cea a simplului preot, precum și răspunderile sale speciale, după cum urmează:

– episcopul nu e hirotonit de preot, ci preotul, de episcop. Mai mult, el este hirotonit de doi sau trei arhierei; alegerea lui e de competența Sf. Sinod;

– preotul primește harul preoției de la episcop, în virtutea căruia el poate săvârși cele șase Sfinte Taine. „Arhiereul însă e slujitor al tuturor Tainelor, fiindcă este izvor al Tainelor și harismelor dumnezeiești prin Duhul Sfânt”, având următoarele prerogative: a) sfințirea Sfântului Mir; b) hirotonia tuturor treptelor în Biserică; c) puterea de a lega și a dezlega în mod deplin; d) judecarea tuturor abaterilor în Biserică; e) învățarea Sfintei Evanghelii; f) apărarea dreptei-credințe; g) îndepărtarea din Biserică a celor neascultători; h) afurisirea și anatimizarea ereticilor și i) punerea sufletului său pentru oi (In 10, 11). „Din toate acestea este evident că episcopul se deosebește în mod incontestabil de simplul preot și că, fără el, toți preoții din lume nu pot păstori sau conduce în general Biserica” [Ibidem, p. 185].

Responsabilitatea slujirii episcopale se regăsește exprimată în rânduiala hirotoniei episcopilor [Arhieratikon, adică rânduiala slujbelor săvârșite cu arhiereu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, p. 97-98 și 99-100. Aceste rugăciuni se găsesc deja în cel mai vechi codice liturgic bizantin păstrat, cod. Barberini graecus 336, copiat în jurul anului 700, trad. rom. arhid. Ioan I. Ică jr în *Canonul Ortodoxiei. I. Canonul apostolic al primelor secole*, Deisis, Sibiu, 2008, p. 979-981].

La hirotonia arhiereului, se pune pe capul candidatului Sfânta Evanghelie deschisă, care îl reprezintă pe Hristos, Capul Bisericii, iar prin acest act se arată, pe de o parte, misiunea pe care o are episcopul de a vesti Evanghelia mântuirii, iar pe de altă parte, chemarea sa de a se face organ deplin al lucrării lui Hristos, având „toată mintea, cuvântul și simțirile după voia Lui”, după cum spune Sfântul Simeon al Tesalonicului [Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe...*, vol. I, Suceava, 2002, p. 214].

În cea dintâi rugăciune, protosul se roagă ca peste cel venit la „jugul Evangheliei și demnitatea arhieriei” și peste care și-au pus mâinile episcopii hirotonitori să vină puterea și harul Sfântului Duh. Acesta să-l întărească, să-l ungă și să-l sfințească, cum i-a întărit pe Sfinții Apostoli și pe Prooroci, cum i-a uns pe împărați și i-a sfințit pe arhierei

(continuare în p. 4)

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Alegerea și hirotonia noului Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: Preasfințitul ILARION FĂGĂRĂȘANUL

În zilele de 3 și 4 iunie 2015, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel s-au desfășurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunit în sedință de lucru la Reședința patriarhală.

În prima zi a lucrărilor, miercuri, 3 iunie 2015, a avut loc alegerea noului Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

În ziua de 7 mai 2015, ierarhii Mitropoliei Ardealului au desemnat prin vot secret drept candidați pe părintele

(continuare în p. 2)

Din cuprins:

Protos. Dr. Maxim Vlad
**Fermentum-ul și antimisul, semnul
unității Bisericii în episcop** | pagina 6

Protos. Matei Bilaucă
**Părintele Serafim Popescu și lucrarea
prin cuvânt** | pagina 6

Dr. Constantin Ittu
**Medalioane de ardeleni deveniți ierarhi
în spațiul extracarpatic: Iacob Stamati,
Mitropolitul Moldovei (1792-1803)** | pagina 7

Lect. Dr. Vasile Chira
Dumnezeu și problema răului | pagina 7

Alegerea și hirotonia noului Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: Preasfințitul ILARION FĂGĂRĂȘANUL

(urmare din p. 1)

arhimandrit Ilarion Urs, exarhul Arhiepiscopiei Sibiului și starețul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus (județul Brașov), și pe părintele arhimandrit Macarie Tuțul, marele eclesiarh al Catedralei mitropolitane din Sibiu.

Sfântul Sinod a ales prin vot secret, cu 25 de voturi din 40 valid exprimate, **pe părintele Arhimandrit Ilarion Urs**, cu titulatura de *Făgărășanul*, în postul vacant de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Starețul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, județul Brașov, arhimandritul Ilarion Urs, a fost hirotonit arhieru și va sluji de acum înainte ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Soborul de arhierie a fost condus de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, iar noul Episcop-vicar va purta titulatura „Făgărășanul”.

„Chemarea la arhierie” a fost săvârșită după Vecernia de sâmbătă, 6 iunie, când vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, părintele Ilarie Benchea, a oficiat această rânduială liturgică prin care arhimandritul Ilarion Urs a primit binecuvântarea de a deveni Episcop-vicar al eparhiei aminate. La rânduială au fost prezenți și PS Andrei, Episcopul

Covasnei și Harghitei, PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, și PS Ieronim Sinaitul, Episcop-vicar patriarhal. Mărturisirea de credință a ipopsifului Ilarion Urs a fost făcută duminică dimineață, înainte de oficierea Sfintei Liturghii, actul de confirmare semnat de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, fiind citit de PS Episcop Ieronim Sinaitul. Soborul de arhierie a fost condus de IPS Mitropolit Laurențiu, iar alături de arhieriei menționați au mai liturghisit: IPS Irineu, Mitropolitul Olteniei; IPS Ioan, Mitropolitul Banatului; IPS Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei; PS Sofronie, Episcopul Oradiei, și PS Visarion, Episcopul Tulcii.

Arhimandritul Ilarion Urs a primit hirotonia întru arhieru în cadrul Sfintei Liturghii și a oficiat slujba religioasă împreună cu ceilalți arhieriei și slujitori, împărțind numeroși credincioși cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos.

La finalul Sfintei Liturghii, noul arhieru a primit din partea IPS Mitropolit Laurențiu mantia și cărja arhierescă, a fost așezat în scaunul arhieresc al Episcopului-vicar și prezentat credincioșilor. IPS Mitropolit Laurențiu l-a felicitat pe PS Episcop Ilarion Făgărășanul și a subliniat unicitatea acestui moment pentru mănăstirea făgărășeană, dar și pentru Arhiepiscopia Sibiului, când pentru prima oară un viețuitor al așezământului monahal a devenit arhieru.

„A rânduit Dumnezeu ceea ce își dorea înaintașul nostru, vrednicul de pomenire Mitropolitul Antonie Plămădeală, ca starețul acestei mănăstiri să fie și ierarh. S-au împlinit toate acum, dar nu după voia noastră, pentru că nu ne asumăm vreo responsabilitate în mijlocirea acestui lucru, ci a venit de sus, de la Dumnezeu”, a spus Părintele Mitropolit.

Mesajul de binecuvântare al PF Părinte Patriarh Daniel a fost citit de PS Episcop Ieronim Sinaitul, care i-a oferit noului arhieru o cruce de binecuvântare din partea Patriarhului României. Secretarul de stat pentru Culte, Victor Opaschi, a citit mesajul prim-ministrului Victor Ponta, după care PS Episcop-vicar Ilarion Făgărășanul a mulțumit Sfântului Sinod, IPS Mitropolit Laurențiu și obștii monahale pentru încrederea acordată și sprijinul oferit în chemarea la noua sa misiune.

Ștefan MĂRCULEȚ

Preasfințitul Părinte ILARION FĂGĂRĂȘANUL

S-a născut la 4 martie 1955 în localitatea Recea, județul Brașov, din părinții Nicolae și Marta. A urmat școala generală între anii 1961 și 1969 în localitatea natală, apoi, între 1970 și 1973, Școala Profesională de Piese Auto Sibiu. Între anii 1977 și 1981 a urmat cursurile Liceului Industrial IPAS Sibiu. Între anii 1985 și 1989 a urmat cursurile Institutului Teologic din Sibiu.

La 12 august 1983, a intrat ca viețuitor la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, județul Brașov. La vârsta de 28 de ani, la 10 august 1983, a fost închinoviat în aceeași mănăstire. La 18 iulie 1984, devine rasofoar, iar la 12 noiembrie 1984 este tuns în monahism primind numele Ilarion. La 17 noiembrie 1984, a fost hirotonit ierodiacon pe seama Mănăstirii

Sâmbăta de Sus de Mitropolitul Antonie Plămădeală, în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. La 15 august 1987 a fost hirotonit ieromonah, iar la data de 10 iulie 1992 a fost hirotosit duhovnic. La 15 august 1994 a fost hirotosit protosinghel, iar la data de 15 august 1998 a fost hirotosit arhimandrit.

În perioada 1983-2000, a fost iconom al Mănăstirii Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, și din data de 7 decembrie 2000 este starețul acestei mănăstiri.

La 29 noiembrie 2002, a primit de la președintele României, Ion Iliescu, Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Cavaler (Decretul 977). La 15 august 2003, a primit Crucea Patriarhală cu ocazia inaugurării „Academiei Sâmbăta” de la Mănăstirea Brâncoveanu. În 2004 a primit

Premiul pentru cultură și tradiții din partea Fundației pentru dezvoltare regională „Transilvania” – Brașov. În 2007 a primit Crucea Șaguniană din partea Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, iar în 2013 a primit Crucea „Ștefan cel Mare și Sfânt” din partea Radio TRINITAS. În 2014 i-a fost oferit Ordinul „Sfinții Martiri Brâncoveni” pentru clerici de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Din 2014 este exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului.

La 3 iunie 2015 a fost ales Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titulatura „Făgărășanul”, fiind hirotonit întru arhieru la 7 iunie 2015 la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Vineri, 1 mai. A efectuat o vizită canonică la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Sâmbătă, 2 mai. A făcut o vizită la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Duminică, 3 mai. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Nicolae” a parohiei Sibiu-Turnișor I. A oficiat slujba de punere a pietrei de temelie pentru un nou centru social parohial. La sfârșitul slujbei, l-a hirotesit *iconom* pe P.C. pr. paroh Ciprian Creangă, iar doamnei Astrid Fodor, primarul municipiului Sibiu, Consiliului local, Consiliului și Adunării parohiale, precum principalilor ctitori și binefăcători, le-a acordat acte de cinstire.

Luni, 4 mai. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 5 mai. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 6 mai. A vizitat șantierul de lucru al Catedralei „Sfântul Ioan Botezătorul” din municipiul Făgăraș. De asemenea, a făcut o vizită canonică la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

Joi, 7 mai. A avut program de lucru la cabinet. După-amiaza, la Centrul eparhial din municipiul Deva, Î.P.S. Sa a prezidat ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, în cadrul căreia au fost aleși candidații eligibili pentru ocuparea slujirii de *episcop-vicar* al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 8 mai. Alături de Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, și de un are sobor de preoți și diaconi, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor la Mănăstirea „Sfântul Evanghelist Ioan” de la Prislop, care și-a serbat hramul. A oficiat punerea pietrei de temelie pentru noua biserică a mănăstirii.

Sâmbătă, 9 mai. A participat, la Cercul Militar Județean din Sibiu, la manifestările prilejuite de Ziua Europei și Ziua Independenței de Stat a României. A oficiat o slujbă religioasă și a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 10 mai. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Înălțarea Domnului” din localitatea Crizbav, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La finalul slujbei, Î.P.S. Sa a oferit preotului paroh Gheorghe Micu distincția de *iconom*, iar ctitorilor și binefăcătorilor le-a oferit acte de cinstire. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a binecuvântat capela amenajată în incinta unității militare a Brigăzii 2 Vânători de Munte „Sarmizegetusa” din Brașov. A târnosit locașul de închinare, a sfințit pictura și clopotul acestui mic paraclis. La finalul slujbei religioase, Î.P.S. Sa l-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. preot militar Bogdan Ciprian Oancea și a oferit acte de cinstire celor care au sprijinit realizarea acestei capele. De asemenea, Î.P.S. Sa a primit din partea lociștorului comandantului însemnele Brigăzii 2 Vânători de Munte „Sarmizegetusa”.

Luni, 11 mai. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marti, 12 mai. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 13 mai. A vizitat șantierul de pictură de la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Joi, 14 mai. Î.P.S. Sa a participat, la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, la manifestările prilejuite de sărbătoarea revederii de 10 ani a absolvenților promoției 2001-2005. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare. În aceeași zi, a participat, la Centrul de Patrimoniu din Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, la ședința administrativă a preoților din protopopiatul Sibiu. În cadrul acesteia, domnul dr. Ștefan Ciprian Anghel, directorul Complexului Național Muzeal „ASTRA” din Sibiu, a susținut conferința intitulată „Patrimoniul religios – sprijin pentru Muzeul ASTRA”.

Vineri, 15 mai. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 16 mai. Alături de Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, de Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului, și de un sobor de preoți și diaconi, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” de la Recea, județul Mureș, și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. Cei trei ierarhi au oficiat, apoi, slujba parastasului la 7 ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Arhimandrit Ioan Iovan de la Recea. Seara, Î.P.S. Sa a participat în Catedrala mitropolitană din Sibiu, la concertul religios Oratoriul bizantin de Paști „Patimile și Învierea Domnului” al compozitorului Paul Constantinescu, susținut de orchestra elvețiană „Il mosaico” din Wattwil, corul „Codex Apulum” din Alba Iulia și corala „Timotei Popovici” a Catedralei mitropolitane din Sibiu. La sfârșitul concertului, Î.P.S. Sa a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare și a oferit acte de cinstire dirijorului Hermann Ostendarp, tuturor soliștilor și dirijorilor celor două coruri, pentru a arăta prețuirea față de acești ostenitori ai cântului religios. De asemenea, orchestra a primit din partea ierarhului un act de cinstire, ca semn de apreciere a interpretării deosebite a compoziției românești.

Duminică, 17 mai. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Șoala, Protopopiatul Mediaș. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. L-a sfârșitul slujbei, l-a hirotesit întru *sachelar* pe P.C. pr. paroh Nicolae Virgil Preda, iar principalilor ctitori și binefăcători le-a acordat acte de cinstire.

Luni, 18 mai. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 19 mai. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeași zi, a participat, în Piața Mare din Sibiu, la festivitatea de închidere a anului universitar pentru absolvenții promoției 2015 de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu și de la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”. Cu acest prilej, a adresat profesorilor, studenților și oaspeților prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Joi, 21 mai – Praznicul Înălțării Domnului și Sărbătoarea Sf. Împărați Constantin și Elena. A participat la sărbătoarea hramului Catedralei patriarhale „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

Vineri, 22 mai. A examinat la Teologie Liturgică masteranzii anului II de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Î.P.S. Sa l-a primit, la Reședința mitropolitană din Sibiu, pe domnul comisar-șef Cătălin Claudiu Bejan, directorul general al Administrației Naționale a Penitenciarelor, cu prilejul încheierii unui acord de colaborare

dintre Facultatea de Teologie din Sibiu și Administrația Națională a Penitenciarelor. Acordul a fost semnat de prof. univ. dr. Aurel Pavel, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna” din Sibiu, și vine în sprijinul studenților teologi care vor desfășura în penitenciare activități culturale, sociale și catehetice, dar și în sprijinul preoților capelani și al angajaților din penitenciare, și, nu în ultimul rând, al persoanelor private de libertate.

Duminică, 24 mai. Î.P.S. Sa a oficiat slujba de resfințire a Bisericii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din localitatea Rotbav, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, l-a hirotesit întru *iconom* pe părintele paroh Mihai Dorin Lițoiu.

Luni, 25 mai. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 26 mai. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a participat, în Sala Festivă a Bibliotecii județene „ASTRA” din Sibiu, la lansarea cărții „Săliștea din inima unui săliștean”, scrisă de Tiberiu Costăchescu și Ioana Ciocan, cadre didactice la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 27 mai. A vizitat șantierul de pictură de la Mănăstirea Bazna, jud. Sibiu.

Joi, 28 mai. A vizitat șantierul de lucru de la Centrul cultural-misionar „Sfântul Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Sâmbătă, 30 mai. A oficiat, la Biserica „Sfântul Antonie cel Mare” din Sibiu, slujba parastasului pentru pr. Filaret Costea, fost secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a participat la slujba Vecerniei, oficiată la Catedrala mitropolitană, unde au fost prezenți și membrii Asociației „Oastea Domnului” din toată țara. Cu această ocazie, a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 31 mai – Praznicul Rusaliilor. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană din Sibiu. Sărbătoarea a fost încununată de un moment festiv care i-a avut în prim-plan pe elevii de la școlile și liceele din județ. Î.P.S. Sa, împreună cu inspectorul de Religie din județul Sibiu, prof. Măriuca Neagu, i-a premiat pe elevii cu rezultate remarcabile la Olimpiada județeană de Religie. Elevii au primit diplome, cărți și bani, răsplătindu-se astfel eforturile de a participa la acest concurs și de a obține rezultate deosebite. De asemenea, au fost premiați și elevii participanți la concursul interjudețean „Cultură și spiritualitate românească”.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Responsabilitatea liturgică și sacramentală a episcopului

(urmare din p. 1)

Legii Vechi, și să-l „arate sfânt”, ca să fie vrednic să ceară cele spre mântuirea poporului și să fie auzit de Dumnezeu.

Cea de-a doua rugăciune, mai dezvoltată, pornește de la esența sacerdotală a episcopatului, ca mediere între Dumnezeu și om, și-l prezintă pe episcop drept „iconomul” prin excelență al „harului arhieriei”: pentru că natura umană nu poate suporta ființa dumnezeirii, Dumnezeu a așezat pe tronul Lui ca învățători și ca să aducă jertfe și ofrande pentru tot poporul oameni care pătimesc lucruri asemănătoare cu ceilalți oameni. Pentru ca mijlocirea lui să fie eficientă, episcopul trebuie să devină o icoană transparentă a lui Hristos. De aceea, Dumnezeu este rugat ca să-l facă pe viitorul episcop să devină următor al Păstorului Celui adevărat, punându-și sufletul pentru oile Sale, povățuitor al orbilor, lumină celor dintru întuneric, certător al celor neînțelepți, ajutător pruncilor, luminător în lume, ca, desăvârșind sufletele care i s-au încredințat lui în viața aceasta, să stea nerușinat înaintea judecății lui Dumnezeu.

După aceea, el primește ca veșminte, peste cele preoțești: sacosul, omoforul și mitra. Păstrând veșmintele preoțești și întărindu-le prin sacos, el va păstra și va completa slujirea de preot săvârșitor al Tainelor, care se va revărsa asupra tuturor credincioșilor. Prin mitra pe care o primește episcopul se arată semnificația duhovnicească a puterii sale împărătești și a responsabilității pentru mântuirea tuturor credincioșilor care i se încredințează prin hirotonie. Ca organ văzut al lui Hristos, arhierul are cea mai cutremurătoare răspundere pentru mântuirea sufletelor, fiind chemat să urmeze pe Hristos în smerenie, pildă de curăție, de dezinteresare, de blândețe, de jertfire de sine [Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 2003, p. 182].

2. Taina persoanei în slujirea episcopală și responsabilitățile ei

Responsabilitatea principală a slujirii episcopale ține de realizarea tainei comuniunii între Persoanele Sfintei Treimi și persoanele umane în Biserică. În această ambianță eclesială, Dumnezeu ne vine aproape ca Persoană, ca Treime de Persoane în starea și în dorința Lui de comuniune, spune Părintele Dumitru Stăniloae, pentru ca să ne imprime nouă prin Sfintele Taine acest elan al comuniunii și al dragostei jertfelnice [Ibidem, vol. I, p. 42]. Numai iubirea Celor Trei Persoane ale Preasfintei Treimi poate responsabiliza prin comuniune persoana umană și o poate ajuta să progreseze spre desăvârșire. Numai o Treime de Persoane ne poate comunica iubirea jertfelnică, pentru că ni se dăruiește și ne ajută să ne putem și noi dăruii Ei într-o totală delicatețe [Ibidem, p. 268]. Dumnezeu vrea ca darurile Lui să ne fie aduse într-un mod personal, fiindcă doar comuniunea personală implică și angajează. „În fața unui «absolut» impersonal, nu te poți rușina, spune Părintele Stăniloae, cum te cutremuri în fața Celui Sfânt și atotiubitor. Numai iertarea de la Persoana absolută îți poate da liniștirea totală și definitivă a conștiinței prin curățirea reală a păcatelor. Numai un absolut ca persoană poate fi curat prin ființă și te poate întâmpina cu delicatețea purității totale” [Ibidem, p. 269].

Preasfânta Treime face vizibilă dăruirea Sa către noi în primul rând prin Întrupare, căci Hristos a venit la noi ca Persoană, Care să ne vorbească la nivelul nostru de înțelegere, să ne învețe, să ne elibereze de tirania diavolului, a păcatului și a morții și să ne readucă pe toți la comuniunea personală cu Tatăl, să ne facă fii ai împărăției iubirii Sale. Dumnezeu nu a vrut să ne mântuiască de la distanță, căci doar comuniunea personală poate scoate ființa umană din limitarea subiectivității egoiste și individualiste [Ibidem, p. 144].

După Înălțarea la cer a Mântuitorului, Cincizecimea aduce lumii prezența interiorizată a lui Hristos prin Sfântul Duh în interiorul ucenicilor Săi. Astfel, prin instituirea preoției văzute, Dumnezeu face încă o dată vizibilă dăruirea Sa personală către noi. Hristos, Cel Care ne unește cu Tatăl,

este Cel care lucrează acum prin persoana episcopului, a preotului și a diaconului. Prin aceste persoane alese de Dumnezeu trebuie să transpară Hristos, căci El Însuși păstorește, învață și sfințește, prin ei, Biserica.

3. Sfintele Taine ale Bisericii

Tainele Bisericii sunt lucrările nevăzute ale lui Hristos săvârșite prin acte văzute, prin care oamenii se unesc cu Hristos, dar prin care se constituie Biserica și care se săvârșesc în Biserică. „La baza concepției despre Taine a Bisericii Ortodoxe, spune Părintele Stăniloae, stă încrederea în putința lucrării Duhului dumnezeiesc al lui Hristos printr-un om asupra altui om, prin mijlocirea trupurilor și a materiei dintre ele, în ambianța Bisericii, ca trup tainic

al lui Hristos... Prin mâna omului se scurge puteri spirituale asupra altui om, fie direct prin trup, fie prin altă materie. Căci trupul omenesc e constituit din simțuri, în care spiritul și trupul sunt nedespărțite. Cel ce transmite această putere ce se scurge prin mână este subiectul care gândește și voiește, adică un subiect cu o bază spirituală; și puterea ce se scurge prin trupul celui ce acționează asupra altuia merge până la spiritul celui din urmă. Cei doi întâlnindu-se prin simțuri se întâlnesc prin spirit. Dar puterea ce o transmite omul prin trupul său nu e numai a spiritului și a trupului său, ci e și o putere cu mult mai mare ce străbate prin ele. Este puterea Duhului dumnezeiesc, cu Care el se pune de acord și Căruia I se deschide prin credință în ambianța Bisericii. În Taină nu se poate trage o frontieră între mișcarea omului care lucrează și puterea Duhului dumnezeiesc. Iar întrucât săvârșitorul Tainei e, ca preot, reprezentantul Bisericii, prin el lucrează Duhul Sfânt, Care suflă în toată ambianța Bisericii ca trup tainic în care lucrează Hristos... Iar primitorul Tainei se deschide deplinei acțiuni a puterii dumnezeiești transmise de săvârșitor, prin credința lui, în ambianța credinței Bisericii, câmpul de lucrare al Duhului lui Hristos”.

Astfel, elementele constitutive ale Tainelor sunt: mijloacele materiale prin care se comunică harul nevăzut prin mâna preotului, constatarea și vestirea lucrării sacramentale prin rugăciunea liturgică și prin mărturisirea credinței și angajarea credinciosului primitor al Tainei [Ibidem, p. 33].

4. Responsabilitatea episcopului ca săvârșitor al lucrărilor sfințitoare

Episcopul este „liturghisitor prin excelență”, având răspunderea sacramentală a slujirii Sfintelor Taine. El este, în același timp, reprezentantul lui Hristos, Săvârșitorul nevăzut al lucrărilor sfințitoare, și al Bisericii, în ambianța și în numele căreia se împlinesc Sfintele Taine.

Episcopul „este organul văzut prin care Hristos Cel din Biserică lucrează în chip nevăzut în Taine, sau acordă harul celor cărora li se administrează acestea” [Ibidem, p. 28].

Aceasta este marea responsabilitate a slujirii episcopale: de a continua cu vrednicie lucrarea sfințitoare a lui Hristos, prin Sfântul Duh, în Biserică, de a iniția și a introduce pe credincioși în taina relației personale cu Dumnezeu. Episcopul trebuie să fie o persoană plină de sfințenie care

împărtășește și altora din roadele comuniunii sale personale cu Hristos [Ibidem, vol. I, p. 144]. Prin hirotonire el se dăruiește cu totul lui Dumnezeu și e chemat să se umple de toată sfințenia Lui, pentru ca prin el să se prilejuiască intrarea tuturor în comuniunea cu Persoanele Sfintei Treimi. Episcopul face posibilă întâlnirea personală prin credință cu Dumnezeu, prin Sfintele Taine. Prin el Hristos lucrează și își comunică trăirile și simțirile umanității Sale curate poporului lui Dumnezeu. De aceea arhierul are marea responsabilitate de a-L face viu și prezent pe Hristos în persoana proprie pentru a putea atrage la comuniunea cu Hristos, cu dumnezeiasca dragoste primită de sus, pe toți cei încredințați lui spre păstorie [Ibidem, vol. III, p. 31].

Săvârșitorul văzut al Sfintelor Taine trebuie să fie într-o stare de pregătire permanentă, contribuind astfel la împlinirea efectelor sfințitoare ale lucrărilor sacramentale, chiar dacă, prin economie, pentru cazuri deosebite, Biserica învață că validitatea Tainelor nu depinde de vrednicia săvârșitorului văzut, iar Hristos Însuși lucrează prin ele în mod nevăzut. La Sfântul Altar, la Sfânta Liturghie, în cadrul căreia săvârșește și Sfânta Taină a Hirotoniei, arhierul trebuie să fie model de slujire pentru preoți și credincioși, urmărind împlinirea întotdeauna a scopului dublu al acestei slujbe dumnezeiești: sfințirea darurilor în vederea sfințirii credincioșilor.

Episcopul este însă responsabil și de toate lucrările sfințitoare săvârșite de preoții cărora le-a acordat mandatul slujirii, prin sfântul antimis. Slujbele liturgice trebuie săvârșite „corect și complet”, pentru ca primitorii să se împărtășească de toate darurile sfințitoare, cu atât mai mult cu cât unele taine nu se mai repetă. Graba în săvârșirea Sfintelor Taine este mai periculoasă decât rutina. Pentru Taina Hirotoniei, ierarhul trebuie să aleagă, prin cercetare canonică, pe cei cuprinși de fiorul sfânt al slujirii curate, iar după hirotonie să-l călăuzească și să-l ajute pe noul preot spre împlinirea lucrării duhovnicești, pentru sine și credincioși. „Conștiința că Hristos Însuși e de față și lucrează în această Taină unește într-o adâncă cutremurare și responsabilitate pe săvârșitorul Tainei cu cei ce-l asistă, pe de o parte, și cu primitorul ei, pe de alta. În această întâlnire de suflete, pătrunse de conștiința prezenței și lucrării aceluiași Hristos, se săvârșește trecerea puterii lui Hristos de la slujitorii de mai înainte la slujitorul cel nou” [Ibidem, p. 179-180].

O altă responsabilitate a ierarhilor este de a urmări liturghisirea uniformă în întreaga Biserică, cu atât mai mult cu cât mijloacele pastorale moderne ale Patriarhiei Române, Radioul și Televiziunea Trinitas, ne oferă tuturor standardul înalt și normativ de săvârșire a Sfintei Liturghii și a Sfintelor Taine.

O sintetizare a întregii tradiții patristice privind responsabilitatea liturgică și sacramentală a persoanei episcopului, aflată într-o continuă ascultare de Hristos, de Biserică, de poruncile Evangheliei, de glasul conștiinței și al duhovnicului, ne-o oferă tot Părintele Dumitru Stăniloae care afirmă că episcopul „trebuie să fie copleșit mai mult decât orice om de faptul că, fiind prin sine om pieritor ca oricare altul, sau poate mai slab ca mulți alții, prin el se săvârșește cea mai deplină lucrare mântuitoare a lui Hristos. El trebuie să fie copleșit de răspunderea ce apasă pe umerii lui pentru Biserică; dar, în același timp, conștient că-și împlinește această răspundere cu atât mai mult, cu cât frânează mai mult mândria de-a socoti că Biserica depinde de el și se pune mai mult pe sine la dispoziția lui Hristos. Năzuința lui trebuie să tindă a-și identifica cu smerenie, cât mai total, voia sa cu voia lui Hristos, în loc de a lua pe Hristos în slujba pretențiilor sale personale de domnie. El va avea cu atât mai multă eficiență în lucrarea sa, cu cât va contribui să-L facă mai văzut și mai laudat pe Hristos.

Episcopii sunt ținuți în duhul smereniei și prin faptul că niciunul nu e de sine stătător, sau stăpân al tuturor, ci e încadrat în comuniunea tuturor episcopilor, ca să țină împreună învățătura lui Hristos și rânduiala liturgică și canonică unitară a Bisericii, singura prin care lucrează Hristos și prin care deci se împlinește mântuirea oamenilor” [Ibidem, p. 151.]

Cuvântul Preasfințitului Ilarion Făgărășanul la hirotonia întru arhiereu

**Înaltpreasfinția Voastră,
Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit Laurențiu,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Distinse oficialități centrale și locale,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși,**

Prin binecuvântarea și purtarea de grijă a Preamilostivului nostru Dumnezeu, iată-ne împărtaşind și în luminoasa zi de acum bucuria cerească a slujirii Dumnezeieștii Liturghii, pe care ne-o prilejuieste duminica de astăzi. Este Duminică întâi după Praznicul cel Mare al Rusaliilor, o Duminică specială, pe care Biserica noastră, în mod semnificativ, a închinat-o serbării tuturor sfinților din toate timpurile, cunoscuți și necunoscuți, ca să ne arate, în chip minunat, că *rostul venirii în lume al Sfântului Duh este sfințirea oamenilor*. Sfinții sunt dovada vie a lucrării Sfântului Duh în Biserică, sunt acei oameni care au răspuns, prin dragoste, credință, rugăciune, postire și nevoițe, chemării Domnului Hristos și au devenit asemenea Chipului Său, prin conlucrarea lor cu harul lui Dumnezeu.

Între toți acești sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu, cunoscuți și necunoscuți, care strălucesc pe cerul duhovnicesc al Bisericii, în comuniunea sfinților din Împărăția lui Dumnezeu, mai plină de lumină și de har este Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria – Maica Domnului – ocrotitoarea de atâtea veacuri a acestui binecuvântat așezământ monahal și ansamblu arhitectural emblematic pentru Mitropolia Ardealului de aici, de la Sâmbăta de Sus.

În acest loc încărcat de istorie și de spiritualitate, care a dat Bisericii și neamului românesc mari duhovnici, precum pr. Arsenie Boca, pr. Serafim Popescu sau pr. Teofil Părăian, în urmă cu peste 20 de ani, am răspuns și eu, cu smerenie, chemării Preamilostivului Dumnezeu, închinându-mi viața slujirii monahale, ca viețuitor, econom, iar mai apoi ca stareț.

Multe și minunate sunt darurile și binecuvântările Domnului Hristos, pe care, prin mijlocirea Preacuratei Maicii Sale, le-a revărsat cu prisosință peste nevrednica noastră lucrare administrativă, culturală, social-filantropică și liturgică, pe care am săvârșit-o aici, alături de toți părinții și viețuitorii acestei mănăstiri. De aceea, pentru toate cele știute și neștiute de noi, aducem slavă și mulțumire Preamilostivului Dumnezeu, Izvorul vieții și al tuturor darurilor din viața noastră.

Astăzi, purtând în suflet conștiința propriei nevrednicii, am răspuns cu ascultare alegerii Sfântului Sinod al Bisericii noastre strămoșești, și cu smerenie adâncă și teamă m-am apropiat de acest sfânt altar spre a fi hirotonit episcop, având nădejdea deplină și credința că arhierescul har, care mi s-a împărțit acum prin lucrarea Înaltpreasfințitului și Preasfințitului Părinte, *va vindeca pe cele neputincioase ale mele și le va plini pe cele cu lipsă*, întărindu-mă spre slujirea ce-mi este pusă înainte.

Misiunea pe care o încep astăzi, cea de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, este o slujire a ascultării și a jertfelniciei deopotrivă. A ascultării față de Cuvântul lui Dumnezeu, descoperit în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, și față de cuvântul Chiriarhului meu, Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, alături de care am avut alese împliniri sufletești, prin împreună-lucrarea administrativă și duhovnicească aici, la Mănăstirea Sâmbăta. Astăzi, din mâna Înaltpreasfințitei Sale, ca din mâna Mântuitorului Hristos, am primit **mantia arhierească**, de culoare roșie, care amintește, în toată vremea, de jertfa Domnului Hristos, „*Cel îmbrăcat în veșmânt stropit cu sânge*” (Apocalipsa 19, 13), și care simbolizează slujirea jertfelnică a arhierelui, izvorâtă din dragostea față de Dumnezeu și față de semenii. Am primit și **crucea pectorală**, care simbolizează **Crucea Mântuitorului Hristos**, fiind semnul biruinței Lui asupra păcatului și a morții, dar și simbol al lucrării jertfelnice a **Păstorului cel bun** pentru mântuirea oamenilor. **Engolpionul**, după Sfântul Simeon al Tesalonicului, simbolizează „*pecetea și mărturisirea credinței cea din inimă*”, iar icoana Maicii Domnului de pe el simbolizează „*puterea mijlocitoare și ocrotitoare a Preacuratei, căreia i se încredințează arhierul*”, ea fiind Maica Arhierelui Hristos, apărătoarea, protectoarea

și călăuzitoare a tuturor arhierilor și a întregului cler. În final, am primit **cârja arhierească**, simbolul dreptății și desăvârșitei responsabilități a arhipăstorului de suflute. Acestea sunt învățăturile pe care, de astăzi înainte, le voi purta cu sfințenie pe tablele cele dinlăuntru ale inimii mele.

În aceste momente solemne, cu smerenie, din adâncul sufletului, aduc preaslăvire și mulțumire Preabunului Dumnezeu pentru tot darul și binecuvântarea pe care le-a revărsat peste mine și peste întreaga obște a Mănăstirii noastre. De asemenea, aduc mulțumire și precinstire Preasfintei Născătoare de Dumnezeu pentru toată ocrotirea și dragostea revărsate peste vatra noastră monahală și pentru această zi binecuvântată, în care m-am împărțit de acest mare har, al slujirii arhierești.

Cu profundă recunoștință și considerație, îmi îndrept mulțumirile către Preafericitul nostru Părinte Daniel, Patriarhul României și Președintele Sfântului Sinod, pentru încrederea și dragostea părintească pe care mi le-a arătat mereu.

Cele mai alese sentimente de grație și mulțumire le îndrept, în acest moment, spre Înaltpreasfințitul Părintele nostru Mitropolit Laurențiu, căruia, cu fiască ascultare, îi mulțumesc din adâncul sufletului pentru toată dragostea și grija părintească pe care mi le-a arătat în toți acești ani de împreună lucrare la Mănăstirea Sâmbăta, și nu numai. Sunt încredințat că sfaturile Înaltpreasfințitei Sale, experiența pastorală și toate darurile sufletești pe care le-a cultivat în inima mea, în tot acest timp, îmi vor fi de mare folos în această nouă etapă a slujirii mele în ogorul Ortodoxiei neamului românesc. Vă încredințez, Înaltpreasfinția Voastră, de dragostea mea fiască, de ascultare deplină și devotament în slujirea Bisericii lui Hristos.

Mulțumesc, de asemenea, Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit și Preasfințitului Părinte Episcop care și-au arătat dragostea și grațitudinea față de noi, față de Arhiepiscopia noastră, parcurgând distanțe considerabile și ostenindu-se să participe la această frumoasă sărbătoare.

Cu deosebită considerație, salut prezența la acest eveniment a înalților demnitari de Stat, reprezentanți ai autorităților centrale și locale din județele Sibiu și Brașov, precum și a înaltelor instituții publice. Pe toți îi asigur de tot respectul și prețuirea mea.

Nu în ultimul rând, îmi îndrept gândul și mulțumirea către toți părinții, frații și viețuitorii Mănăstirii Brâncoveanu, alături de care am împărțit atât bucuria sfântă a împreună-slujirilor, cât și nevoița duhovnicească a încercărilor. Pe toți îi încredințez de aceeași prețuire și dragoste frățească.

De acum înainte, mă încredințez deplin ajutorului dumnezeiesc, rugăciunilor Înaltpreasfințitului Părintelui meu Mitropolit Laurențiu, și mă rog, împreună cu toți cei de față, ca harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărțirea Sfântului Duh să fie cu noi, cu toți! AMIN.

Mesajul

PREAERICITULUI PĂRINTE DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,

adresat cu prilejul hirotoniei Părintelui
Arhimandrit Ilarion Urs ca Episcop Vicar al
Arhiepiscopiei Sibiului, duminică, 07 iunie 2015

Astăzi, prin voia Bunului Dumnezeu, împreună cu întreaga Biserică Ortodoxă Română, dar mai ales împreună cu clerul și credincioșii din Mitropolia Ardealului, sărbătorim hirotonia întru arhieru a Părintelui Arhimandrit Ilarion Urs, ca Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Demnitatea și responsabilitățile misiunii și lucrării episcopale în contextul contemporan, marcat de fenomenul secularizării crescânde, de intensificarea individualismului și de pericolul unei globalizări pragmatice materialiste, nivelatoare de identități spirituale și culturale, cer din partea ierarhilor – păstori de suflute – o atenție sporită și multă înțelepciune în folosirea metodelor și mijloacelor de pastorație și misiune, cu scopul de a mărturisi fidelitatea față de Iisus Hristos și față de Evanghelia Sa, *pentru apărarea identității și demnității spirituale a credincioșilor încredințați lor spre păstorie, pe calea mântuirii.*

Preacuviosul Părinte Arhimandrit Ilarion Urs, în cei aproape 32 de ani de viață monahală și 31 de ani de slujire preoțească, precum și în ascultările de *slujitor liturgic, duhovnic, egumen și stareț* la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus și *exarh al mănăstirilor* din Arhiepiscopia Sibiului, a dovedit dăruire și vocație pentru viața monahală și slujirea preoțească, statornicie în desfășurarea activităților misionare, de asistență religioasă și socială, râvnă pentru promovarea de acțiuni cultural-educative și artistice, experiență administrativă și strădanie deosebită pentru reîntregirea patrimoniului Mănăstirii Brâncoveanu, aptitudini edilitar-gospodărești și organizatorice, precum și preocupare pentru punerea în valoare prin restaurare, expunere și popularizare a patrimoniului cultural al mănăstirii. Astfel, calitățile deosebite ale Părintelui Ilarion Urs ne încredințează că Preasfinția Sa va spori harul pe care l-a primit astăzi prin Sfânta Taină a Hirotoniei și că va fi ascultător față de Sfântul Sinod al Bisericii noastre și de Chiriarhul său, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu.

Marea demnitate și responsabilitate de a mărturisi și sluji, prin cuvânt și faptă, prezența și lucrarea lui Hristos *Marele-Preot* sau *Arhierul veșnic* în Biserică Sa, explică de ce episcopul a fost numit încă din primele veacuri ale Bisericii „*om al lui Dumnezeu*” (cf. 1 Timotei 6, 11), „*slujitor al lui Hristos și iconom al tainelor lui Dumnezeu*” (cf. 1 Corinteni 4, 1), învrednicindu-se de însoțirea cinstei, întrucât se ostenește „*cu predica și cu învățătura*” (1 Timotei 5, 17).

Asemenea lui Hristos, Păstorul cel Bun, slujitorii Lui trebuie să-i păstorească pe cei încredințați lor cu multă dragoste părintească, după cum ne învață Sfinții Apostoli Petru și Pavel, zicând: „*Păstoriți turma lui Dumnezeu dată în paza voastră, cercetând-o nu cu silnicie, ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste; nu ca și cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei. Iar când Se va arăta Mai-Marele păstorilor, veți lua cununa cea neveștejită a mării*” (1 Petru 5, 1-4; vezi și 1 Timotei 4, 12-13; Tit 2, 7).

Lucrarea slujirii pastorale este sfântă și mare, iar sarcinile ei sunt multiple, însă, multele osteneli ale acestei slujiri **ne îndeamnă să ne apropiem mai mult, prin rugăciune, trăire și lucrare, de Hristos-Capul Bisericii, de Sfânta Treime-Izvorul iubirii și al harului și de toți Sfinții lui Dumnezeu**, pentru a primi ajutorul lor, spre folosul celor mulți, al Bisericii și al poporului.

Cu prilejul hirotoniei Preasfințitei Voastre ca Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Vă adresăm, Preasfințite Părinte, felicitări și binecuvântări părintești și frățești și ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos, „*Păstorul Cel Bun*” (Ioan 10, 11) și „*Arhierul mărturisirii noastre*” (Evrei 3, 1), să vă dăruiască ajutor în lucrarea sfântă la care ați fost chemat spre slava Preasfintei Treimi, binele Bisericii noastre și mântuirea celor binecredincioși!

Fermentum-ul și antimisul, semnul unității Bisericii în episcop

Apariția și stabilirea parohiilor (enoriilor) [Începând cu sec. III, pe lângă termenul de parohie, apare și termenul de enorie prin care erau desemnate comunitățile bisericești locale, care aveau în fruntea lor doar câte un prezbiter. Enoriile s-au împărțit la rândul-le în două categorii: enorii de oraș (urbane) și enorii de țară (rurale). Această distincție este consemnată la începutul sec. IV în *can. 13 al Sin. din Neocezareea*] ca adunări euharistice distincte în cadrul parohiei episcopale – în conștiința Bisericii – a creat problema menținerii unei singure Euharistii sub conducerea episcopului, în ciuda existenței și înmulțirii parohiilor. Încercarea Bisericii primare de a găsi o soluție acestei probleme este descrisă în practica numită *fermentum*. Aceasta consta în trimiterea, împreună cu câțiva slujitori, a unei părți din Euharistia ce fusese săvârșită de episcop către cei care nu putuseră participa la ea [Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Apologia I*, în vol. *Apologeți de limbă greacă*, Ed. I.B.M. al B.O.R., București, 1997, p. 95 (LXVII)], și mai ales către acele adunări a căror Euharistie fusese săvârșită de prezbiteri (parohii). În cazul acesta din urmă, prezbiterul trebuia să amestece partea din Euharistia episcopală în Euharistia săvârșită de el însuși. Obiceiul pare să fi fost foarte răspândit în Apus, dar mai puțin în rest. Semnificația sa pentru istoria unității Bisericii era mult mai importantă decât cea atribuită de obicei. *Fermentum*-ul prezintă în mod tulburător ezitățile Bisericii privind renunțarea la principiul săvârșirii unei singure Euharistii, ca expresie a unității sale.

Căci altfel cum putem explica faptul că, în mijlocul temerilor, persecuțiilor și al condițiilor unei clime nefavorabile, doi acoluți [Ioannis Zizioulas, *Euharistie, Episcop, Biserica. Unitatea Bisericii în Dumnezeu*, trad. Pr. Ioan Valentin Istrate și Geanina Chiriac, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 227. Acoluții au apărut ca asistenți ai diaconilor, mai ales în misiunea lor de a transporta Euharistia la cei care nu fuseseră prezenți, potrivit mărturiei Sf. Iustin. Aceștia purtau un săculeț de pânză în care transportau *fermentum*-ul la parohii; vezi și *Viața Sf. Mc. Tarsizie – un model pentru tineri*, Ed. Bunavestire, Galați, 2002] – o funcție stabilită tocmai în acest scop – traversau drumurile și adesea mergeau dincolo de porțile orașului pentru a duce adunărilor parohiale o parte din Euharistia săvârșită sub conducerea episcopului? Oare Euharistia prezbiterului nu era suficientă? Evident, *fermentum* a reprezentat, pentru Biserica primară, mai mult decât un simplu simbol al unității: era expresia unei necesități fundamentale.

Deplina justificare a acestui lucru constă tocmai în convingerea Bisericii că o Euharistie independentă de cea unică, sub conducerea episcopului, era de neconceput și că, în consecință, Euharistia din parohie, săvârșită de prezbiter, necesita într-un fel prezența episcopului în cadrul ei. Deci, din punct de vedere istoric, *fermentum* reprezintă o perioadă în care vechile elemente ale conștiinței privind unitatea Bisericii în Euharistie și în episcop au continuat să supraviețuiască în Biserica. Prin urmare, dispariția sa a coincis, în Răsărit, cu sfârșitul secolului al IV-lea, adică cu perioada în care parohia devenea stabilă atât în teorie, cât și în practică. Însă, în Roma conservatoare, acesta a dispărut mult mai târziu – probabil după secolul al IX-lea, fiind păstrat sub diferite și uimitoare forme liturgice.

Dar, chiar dacă *fermentum*-ul dispăruse, principiul exprimat de acesta într-un mod atât de elocvent s-a păstrat sub forma numeroaselor elemente din Liturghie. Acest principiu, care alcătuija baza relației dintre singura Euharistie sub conducerea episcopului și Euharistiile conduse de prezbiterii din mai multe parohii, consta, după cum am văzut, în nevoia de a asigura în vreun fel prezența vie a episcopului în Euharistia parohială, astfel încât, în realitate, nu existau mai multe Euharistii în cadrul aceleiași Biserici, la fel cum era la început. Detalierea tuturor acestor elemente ar presupune, desigur, un studiu special al istoriei cultului euharistic după secolul al IV-lea.

Nu trebuie considerat doar o simplă întâmplare faptul că, după apariția parohiei, când dreptul de a săvârși Euharistia era deja acordat prezbiterilor prin hirotonire,

toate textele păstrate ale Liturghiilor folosesc numele episcopilor, și nu ale prezbiterilor [Se cunosc, de exemplu, Liturghiile lui Iacov, Episcopul Ierusalimului, Ipolit, Episcopul Romei, Vasile cel Mare, Chiril al Alexandriei, Ioan Hrisostom, Ambrozie al Milanului, ș.a.m.d.]. În mod cert, aceste Liturghii ar fi folosit numele prezbiterilor dacă în Biserica primară prezbiterul ar fi devenit, în parohie, conducătorul unei adunări euharistice independente, adică egal cu episcopul în ceea ce privește Euharistia. Dimpotrivă, majoritatea lucrărilor despre învățătura și instrucția catehetică a oamenilor au fost păstrate sub numele prezbiterilor (didascalilor), în vreme ce formulele Liturghiilor au fost reținute sub semnătura episcopilor demonstrând astfel că Euharistia a rămas în mod esențial o slujire episcopală.

Este remarcabil faptul că, și astăzi, *pomenirea numelui episcopului*, chiar la momentul suprem al Anaforalei [Robert F. Taft, S.J., *O istorie a Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur*, vol. IV, *Dipticele*. Trad. Cezar Login, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2008, p. 22], a rămas un element absolut indispensabil în Liturghia prezbiterului și pare să existe din timpuri foarte vechi. Faptul că prezbiterul are datoria de a pomeni numele nu al oricărui episcop, ci tocmai al episcopului din acel loc în care se săvârșește Euharistia, indică importanța acestui lucru [Pr. Asist. Nicolae Dură, *Dipticele. Studiu istorico-canonice și liturgic*, în rev. ST, an XXIX, nr. 9-10/1977, p. 649. Preoții sunt obligați canonic să-i respecte pe episcopii lor cu care se află în comuniune (can. 31, 39; Ap., 8 IV Ec.; 34 VI Ec.; 57 Laod.; 7 Cartagina). Pomenirea episcopilor la Sfânta Liturghie era o dovadă a comuniunii canonice a preoților cu ierarhii lor. Episcopul local era trecut în Dipticele fiecărei Biserici. Depunerea din treaptă a unui episcop presupunea și ștergerea numelui său din Diptice. Nerostirea numelui la Sf. Liturghie semnala înlăturarea episcopului din treapta sa. Prezența numelui lui în Diptice și pomenirea în cadrul oficiului divin certifica apartenența episcopului la ierarhia Bisericii Ortodoxe Ecumenice], care are tocmai scopul de a face din Euharistia parohială, condusă de prezbiter, o componentă organică și inseparabilă a singurei Euharistii condusă de episcop, prin care Biserica lui Dumnezeu din acel loc este unită într-un singur trup. Dacă prezbiterul săvârșește Euharistia independent de cea episcopală și numai datorită dreptului primit la hirotonire, nu ar fi normal ca el să pomenească numele episcopului care l-a hirotonit sau pe cel al episcopului din Biserica din care provine?

Concluzii asemănătoare pot rezulta probabil din necesitatea săvârșirii Euharistiei pe un antimis ce poartă semnătura episcopului [Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica generală*, Ed. I.B.M. al B.O.R., București, 1993, p. 603]. Prezența sfințelor moaște din Altar, mai ales în cazurile în care nu fusese sfințit deja un paraclis, a condus la acordarea unei importanțe fundamentale antimisului. Totuși, se pare că, paralel cu acest scop, antimisul reprezenta de asemenea și expresia vie a necesității unei permisiuni din partea episcopului, ca o condiție preliminară pentru orice Euharistie nonepiscopală. Această ipoteză este susținută de următoarele izvoare, care sunt de obicei trecute cu vederea. Începând cu scrierile lui Dionisie Areopagitul, se sugerează faptul că există o relație între antimis și dependența prezbiterului de episcopul său. După cum citim la acesta, așa cum preotul nu poate săvârși mirungerea fără mirul pe care doar episcopul îl binecuvântează, tot astfel nu poate „săvârși tainele comuniunii divine decât dacă simbolurile acestei comuniuni au fost așezate pe cel mai sfânt dintre altare”. Că această afirmație se referă la un fel de antimis și nu doar la sfințirea săvârșită de episcop o singură dată pentru totdeauna, reiese din faptul că aceste „simboluri” sunt așezate pe un altar deja sfințit („cel mai sfânt”) [Sf. Dionisie Areopagitul, *Despre ierarhia bisericească*, în vol. *Opere complete și Scoliiile Sf. Maxim Mărturisitorul*, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Paideia, București, 1996, p. 91].

Protos. Dr. Maxim VLAD

PĂRINTELE SERAFIM POPESCU și lucrarea prin cuvânt

Între marii duhovnici de la Mănăstirea Brâncoveanu, s-a numărat și Părintele Serafim Popescu. Personalitatea Părintelui Serafim impresiona și prin felul în care se raporta la cei din jurul său. Fiecare dintre cei care l-au întâlnit a reținut altceva din felul Părintelui, în funcție de circumstanța în care l-a cunoscut. Unii, așa cum spune Părintele Teofil, au rămas impresionați de căldura sa sufletească, de disponibilitatea cu care i-a primit și i-a ajutat.

Alții au reținut veselia Părintelui, alții i-au simțit blândețea.

Singura carte publicată a părintelui Serafim este o culegere de predici, *Ieșit-a semănătorul*, în care este explicată semnificația anumitor duminici de peste an, începând cu pilda semănătorului și terminând cu pilda bobului de grâu. Smerenia și mândria, bogăția sufletească, taina mărturisirii, darul rugăciunii, mărturisirea lui Hristos, chemarea preoției și multe altele sunt dezvăluite cu înțelegerea celui care știe că „Dumnezeu lucrează prin noi spre folosul oamenilor” [Veniți de luați bucurie. O sinteză a Părintelui Teofil în 750 de capete, Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2001, pag. 192].

Învățătura predicilor sale este sintetizată în încheiere prin îndemnul: „Să ne semănăm cu smerenie în ogorul Sfintei Evanghelii și în duhul ei să creștem și să rodim duhovnicește” [Ieșit-a semănătorul, pag. 159].

De la Părintele Serafim au rămas și o serie de caiete de însemnări. Pe coperta unui caiet voluminos datat 27 iulie 1945 – 14 decembrie 1949, părintele a scris: „Mărturisiți-vă Domnului că este bun, că în veac este mila Lui”. Pe prima pagină întâmpină cuvântul despre dragoste al Sfântului Apostol Pavel din Epistola I către Corinteni (cap. 13). Însemnările făcute zilnic stau mărturie vieții și nevoinelor părintelui. Tot de aici reiese înclinația sa spre meditație. În 8 decembrie 1949, scrie: „Îmi fac meditația obișnuită în fiecare zi. Bucuria duhovnicească îmi umple sufletul de mângâiere și de putere. (...) Uneori gândul acesta al trăirilor înalte mă scoate din rânduiala obișnuită și mă transpune în sfera contemplației. Doamne ajută-mi să pot rămâne aici.”

Părintele Teofil reușește să facă cea mai cuprinzătoare caracterizare a Părintelui Serafim: „A fost un om de care s-au bucurat oamenii, un om lăsat de Dumnezeu spre bucuria multora, un om cu o sensibilitate sufletească atât în cele duhovnicești, cât și în cele ale iubirii aproapelui”. Această sensibilitate o putem deduce și dintr-o însemnare făcută de Părintele Serafim referitoare la durerea produsă de trecerea în veșnicie a mamei Sfinției Sale, datată la 16 decembrie 1948: „Abia întors de la căpătâiul mamei bolnave, primesc după două zile vestea încetării ei din viață, fapt care m-a mișcat mult sufletește. Mă duc la înmormântarea mamei mele. Cum i-a fost viața, așa și sfârșitul. Chinuri și dureri neîntrerupte i-au secătuit trupul istovit de orice vlagă. Cu toată durerea ce-i stinge viața din clipă-n clipă, totuși nu uita să ceară iertarea de la bunul Dumnezeu. În fața noastră arată aceeași seninătate și aceeași dragoste iertătoare de o viață întreagă. M-am rugat de iertare, cerându-i binecuvântarea de mamă. Ea mi-a răspuns cu atâta bucurie: „Voi să mă ierțați pe mine, că ați fost mulți și v-am necăjit și v-am ocărât...” Doamne, oare unde voi mai găsi o astfel de mamă? Pe această ființă puțină la trup, dar mare la suflet am venit să o petrec la locul de odihnă. Țineam să-i dau cinstea cea mai de pe urmă. Și mi-a ajutat bunul Dumnezeu să-i fac rânduială bună de înmormântare. Fiind în tovărășia fratelui Manole și a surorii mele Maria, am stăruit la căpătâiul ei în ultima noapte de veghe. În locul priveghiului obișnuit din sat, am ținut o priveghere cu laude și cântări duhovnicești, cum se cuvine celor ce se despart de noi. În ziua înmormântării, mă duc să văd glia cu care avea să o acopere. Sosind ceasul ultim, am stăruit lângă sicriu, luându-mi rămas bun. O lacrimă fierbinte avea să scrie recunoștință celei ce a suferit atâta pentru mine. Doamne, reînnoiește în suflet acest legământ de recunoștință față de măicuța mea iubită. În dangătul clopotelor, am condus sicriul mamei la mormânt. În fapt de seară, când vâlul cenușiu acoperă pământul, un trup smerit de mamă își face datoria față de lutul din care a fost luat. S-a înveșmântat în pământ, ca să răsară în primăvara veșniciei o floare a bunătății care nu se va veșteji niciodată. Fie-i țărâna ușoară.”

Protos. Matei BILAUCA

Medalioane de ardeleni deveniți ierarhi în spațiul extracarpatic: IACOB STAMATI, MITROPOLITUL MOLDOVEI (1792-1803)

Din fire cam semeți și visători, / dar când durau o spadă / dintr-o coasă, / se primeau eroi nemuritori / și voievozi la ei acasă [Octavia Laetitia Roșulescu, *Străbunii mei*, în *Geneză ingenuă*, București, Tracus Arte, 2011, p. 54].

De felul său, Iacob Stamati (din botez Ioan) se trăgea din părțile răsăritene ale Transilvaniei, fiind născut la 24 iunie 1749 în ținuturile Bistriței. De la biograful și prietenul său, medicul sibian Andreas Wolf, aflăm că în anul 1760, la frageda vârstă de 11 ani, Ioan Stamati trece munții în Moldova, îndreptându-și pașii spre mănăstirea Neamț. Aici a petrecut o viață de noviciat, intrând mai întâi în serviciul unui călugăr care-l învăța să scrie și să citească. Înzestrat bine de la natură, a făcut mari progrese în studii și a avut norocul ca oameni înțelecători să-l sprijine în formarea sa [Bogdan Racu, *Mitropolitul Iacob Stamati: fermitate duhovnicească și simț gospodăresc*, în „Ziarul Lumina”, marți, 24 iunie 2008, ediție electronică (<http://ziarulumina.ro/biografii-luminoase/mitropolitul-iacob-stamati-fermitate-duhovniceasca-si-simt-gospodaresc>, accesat în 12.05.2015)].

Tuns în monahism, la 3 aprilie 1764, tânărul Stamati dovedește calități deosebite, impunându-se în scurt timp în fața obștii de câteva sute de călugări, fapt care a dus la alegerea sa ca econom al mănăstirii. Maniera în care economul Iacob Stamati a chivernisit bunurile mănăstirești l-a determinat pe mitropolitul Gavriil Callimachi (1760-1786) să-l aducă la Iași și să-i încredințeze ascultarea de dichiu, de administrator al averilor Mitropoliei [idem].

Sub raportul organizării bisericești, Moldova acelor timpuri avea o mitropolie și trei episcopii: a Romanului, a

Hușilor și a Rădăuților, cu mențiunea că aceasta din urmă, odată cu intrarea Bucovinei în Imperiul Habsburgic, va depinde, din 1783, de Mitropolia sârbească de Karlowitz [Istoria românilor, vol. VI, București, Editura Academiei, 2002, pp. 338-339]. Atunci când Rusia a declanșat luptele cu Turcia și armatele ei au pătruns în Principate, temporar, la căma Mitropoliei Moldovei erau instalați Ambrosie de Ecaterinoslav ca vicar (1788-1792), apoi episcopul de Akkerman și Tighina, Gavriil Bănulescu-Bodoni (martie-iunie 1792), exarh al Sinodului rusesc, așezat ulterior în amândouă statele dunărene [Ibidem, p. 338].

Cutuma prevedea ca episcopul de Roman să ajungă mitropolit al Moldovei, cel de la Rădăuți să-i ia locul, iar chiriarhul de la Huși să ajungă în eparhia precedent-vacantă. Însă, pe de o parte, cum am arătat deja, eparhia de Rădăuți nu mai ținea de Mitropolia Moldovei, ci de cea de la Karlowitz, iar pe de altă parte, influența grecească a dus la o serie de excepții, modificări sau eludări ale tradiției. Într-un astfel de context istoric, Iacob Stamati, după ce va păstori ca episcop de Huși (1782-1792) – păstorie în care va transforma eparhia prădată până la scândură într-o grădină a Moldovei –, va deveni Mitropolitul Moldovei și va păstori până la moarte [Constantin Iltu, *Un ardelen devenit mitropolitul Moldovei: Iacob Stamati (1792-1803)*, în „Luceafărul”, S.N., nr. 2, 2015, pp. 4-5]. La Huși s-a îngrijit de reorganizarea școlii de pe lângă episcopie și a susținut tineri la învățătură, unul dintre ei fiind Vasile Costachi, viitorul mitropolit Veniamin.

De altfel, din testamentul lui Veniamin Costachi, precum și din însemnările autobiografice aflate la finalul

lucrării *Funie întreită*, aflăm că s-a călugărit adolescent, la îndemnul tatălui bolnav, fiind încredințat Episcopului Iacob Stamati să-i fie tutore, iar din clipa respectivă va deveni *părintele duhovnicesc* al lui Vasile, de care se va îngriji până va închide ochii și îl va călugări, precum odinioară el însuși fusese călugărit, la frageda vârstă de 15 ani. *Numele de Veniamin, pe care i l-a dat episcopul Iacov, nu a fost dat la întâmplare, ci ca o mărturisire vădită a dragostei părintești ce o avea pentru el, asemenea lui Iacob, patriarhul Vechiului Testament, care îl iubea pe fiul său Veniamin foarte mult* [Cesar Țăbărnă, *Istoria creștinismului*, (DCCLXII): *Mitropolitul Veniamin Costachi al Moldovei* (1803-1842), în „Ziarul Lumina”, sâmbătă, 8 septembrie 2007, ediție electronică (<http://www.ziarulumina.ro/calendarul-zilei/istoria-crestinismului-dcclxii-mitropolitul-veniamin-costachi-al-moldovei-1803-1842>, accesat în 12.05.2015)]. Desigur, referirea este la *Facerea*, 35, 18, Veniamin fiind fiul patriarhului Iacov, născut de soția sa Rahela, pe care l-a numit Ben-Oni (*fiul durerii mele*) [Viorica S. Constantinescu, Baruch Tercatin, *Dicționar de personaje biblice și reprezentarea lor în arte*, București, Editura Hasefer, 2002, p. 321].

După ce Iacob Stamati ajunge Mitropolit la Iași, Veniamin Costachi este ales Episcopul Hușilor, la numai cei 24 de ani ai săi, dar activitatea-i neobosită, în special în privința școlilor bisericești, explică alegerea sa ulterioară la demnitatea de Mitropolit al Moldovei (1803-1842), după trecerea la cele veșnice a *părintelui său duhovnicesc*, Iacob Stamati.

Dr. Constantin ITTU,
cercetător științific

DUMNEZEU ȘI PROBLEMA RĂULUI (IV)

Sfântul Irineu vorbește de două etape în cadrul creării omului. La început ființele umane au fost create într-o formă imatură, imperfectă, urmând să se dezvolte într-un lung proces de creștere spirituală care va continua până la sfârșitul lumii. Cu alte cuvinte, în acest mediu doloric ostil, grație libertății de alegere, omul se transformă dintr-un animal uman în „copil al lui Dumnezeu” [Vezi John H. Hick, *Filosofia religiei*, trad. din lb. engleză de Alexandru Anghel, Editura Herald, București, 2010, p. 82-90].

Potrivit teoriei accidentaliste, răul nu are substanță, însă nu este nici negație pură, ci un simplu accident trecător la substanță. Nu e vorba de o negare efectivă a răului, de o privație pură, de o *privatio boni*, de o pervertire a celor trei elemente din lucruri: *modus*, *species* și *ordo*, așa cum se exprimă Augustin, a cărei concepție ilustrează cel mai fidel această teorie. Prin urmare, răul nu este o operă divină, pentru că Dumnezeu a creat ființa și substanța, nu accidentele lor.

Augustin reiterează ideea mozaico-creștină a unui Dumnezeu bun care nu putea crea decât un univers bun. Răul apare doar în momentul în care un lucru, în sine bun, este defect, deteriorat, corupt, rău folosit, oferind în acest sens argumentul ochiului care își pierde vederea: ochiul în sine e bun, însă orbirea care este evident un rău, nu este altceva decât absența vederii, nefuncționalitatea organului vizual. Făcând uz de propriul său liber arbitru, omul a ignorat imperativul edemic, glisând în urma acestei culpe primordiale într-o condiție ontologică precară. De aici diversele specii de rău (moral și fizic) cu care se confruntă omul pe parcursul existenței sale terestre.

Pentru Sfântul Ioan Damaschin, ca și pentru Fericitul Augustin, ființa și binele sunt unul și același lucru, ceea ce înseamnă că răul este o privație atât a binelui, cât și a ființei. Dumnezeu, Creatorul lumii, nu este autorul răului, însă pentru a păstra libertatea omului, îi permite manifestarea.

Toma de Aquino, asumându-și concepția augustiniană și areopagitică despre rău, distinge între existența ontologică și existența logică. Privația nu e o ființă, răul având numai o existență logică. O altă distincție pe care o face Toma este

cea între „absența negativă” și „absența privativă”. În timp ce absența privativă constituie răul, absența negativă nu stă neapărat sub incidența lui. Ființa devine rea doar în măsura în care suferă corupția uneia dintre cele trei facultăți despre care vorbește Augustin (*modus*, *species* et *ordo*), în raport cu gradul de ființă la care este chemat de către Creator: „astfel omul și ochiul sunt rele când le lipsește, omului virtutea și ochiului vederea” [Somme theologique q. VI, art. IV, vol. I, p. 98 apud C.C. Pavel, *Problema răului la Fericitul Augustin*, Ed. IBMBOR, București, 1996, p. 134].

7. PROBLEMA RĂULUI ÎN FILOSOFIE

La filosofii presocratici, concepția despre rău era în esență dualistă. Pentru Heraclit, lucrurile se nasc din opoziție. Realitatea nu este decât lupta dintre contrarii: cald-rece, umed-uscat, bine-rău etc. Empedocle din Agrigento consideră că cele două forțe cosmice, iubirea (filia) și ura (neikos) sunt într-o luptă permanentă, ceea ce duce la o eternă biruință, dar și la o eternă înfrângere [Vezi Vasile Chira, *Istoria filosofiei presocratice în 492 de capete*, Ed. Univ. „Lucian Blaga”, Sibiu, 2007, p. 79-84]. În filosofia pitagoreică principiul bun este numit unitate, definit, stabil, luminos, în timp ce principiul rău îi corespunde diada, indefinitul, golul etc. După Platon, răul este negația, limita binelui și își are originea în neființă, care e materia.

În dialogul Timaios, Platon afirmă că universul actual este cel mai bun cu putință, iar răul este o realitate necesară în opera divină. Etichetarea lui Platon ca dualist e discutabilă, pentru că în *Despre legi* sugerează faptul că binele nu trebuie atribuit decât divinității, iar pentru lucrurile rele e necesară identificarea unei alte cauze.

Dualismul aristotelic e evident. Principiul bun este forma, în timp ce lipsa formei corespunde principiului negativ.

Plotin, în continuitatea filosofiei platonice, afirmă în tratatul 8 din Eneade că răul este o lipsă de măsură și de ordine. Răul este diseminat în materie, inclusiv în corpul uman, un motiv în plus pentru a ne detașa de el. Plotin nu

acceptă existența răului moral, pentru că neagă libertatea ființei în actualizarea unor astfel de fapte.

În *Eseuri de teodicee*, lucrare scrisă la rugămintea reginei Prusiei, Sophie Charlotte, pentru a critica scepticismul lui Bayle, Leibniz, urmându-l pe Augustin, afirmă că răul nu există „per se”, ci apare numai în combinație cu binele. În consecință, concepția leibniziană despre rău poate fi rezumată la următoarele idei: răul metafizic nu are o cauză eficientă, ci deficientă; Dumnezeu este perfecțiunea absolută; răul poate fi condiția unui mai bine; lumea noastră este cea mai bună dintre toate lumile posibile; răul fizic este permis de Dumnezeu ca mijloc, nu ca scop în sine; răul moral (păcatul) nu este niciodată voit de către Dumnezeu; dacă omul n-ar putea face răul, făcând numai binele, n-ar avea niciun merit; suferința e pedeapsa pentru păcat.

Immanuel Kant nu analizează problema răului din perspectivă metafizică, ci se mulțumește să constate înclinația nativă a omului către rău. Pentru el, binele și răul se referă la acțiunea umană, nu la lucruri.

Hegel tratează problema răului într-un mod similar cu problema adevărului. Orice adevăr al desfășurării totalității înainte de revenirea la sine este nu numai adevăr, ci și excluderea adevărului.

Problema răului este eminamente locală, este doar un moment al Totalității, și nu Totalitatea, nu infinitul însuși.

Deci conceptul de rău în filosofia hegeliană nu are sens decât la nivelul finitudinii. Abia Totalitatea este concentrarea într-un punct a tuturor afirmațiilor și negațiilor. Răul însă nu există decât prin unilateralitatea acestor momente. În interioritatea Spiritului absolut, orice unilateralitate dispăre. La nivelul Totalității, al Spiritului Absolut deci, răul este un concept lipsit de sens. El se menține doar atâta timp cât facem abstracție de întreg. În consecință, Hegel privea răul cu ochii lui Dumnezeu, nu cu ai omului. Acesta a fost de altfel și motivul pentru care Hegel a fost acuzat de ignorarea individului și de sacrificarea lui pe altarul Totalității.

Lect. Dr. Vasile CHIRA

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

AȘEZĂMINTELE MONAHALE DIN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Monahismul, ca structură administrativă bisericască, a apărut încă din primele secole creștine, prin vocația specială a unor creștini care s-au retras în locuri ferite de tumultul vieții de zi cu zi pentru a se desăvârși din punct de vedere religios-moral, dar și pentru a veni în sprijinul celorlalți creștini prin rugăciunile pe care ei le înălțau către Dumnezeu, continuu, potrivit rânduielilor vieții monahale.

Prin *Sfinții Antonie cel Mare, Pahomie cel Mare* și, mai ales, *Vasile cel Mare*, monahismul a dobândit o formă organizatorică bine determinată, atât administrativ, cât și spiritual, conform Regulilor monahale, având ca principiu de bază „*ora et labora*”, rugăciunea și munca.

Pe teritoriul de azi al țării noastre, au existat încă din primele secole creștine *sihăstii*, locuri retrase și liniștite, în care monahi și monahii s-au retras pentru a împlini în chip deplin porunca Mântuitorului: „*Oricine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie*” (Mc. 8, 34). Această retragere din lume, *fuga mundi*, nu trebuie interpretată ca o fugă de lume și de responsabilitățile pe care le implică viața de familie și viața socială, ci ca o îndepărtare de răutățile lumii acesteia. Monahul nu este o persoană singură – *monos* –, care s-a izolat de lume din egoism sau din vreo decepție ori neîmplinire. El nu este nici măcar un celibatar consacrat, ci este o persoană aleasă de Dumnezeu, cu o vocație specială, care a răspuns, în deplină libertate, unei chemări lăuntrice puternice spre desăvârșirea proprie, dar și pentru a se dedica nevoițelor și rugăciunii neconținute pentru lume și întreaga creație. Monahul nu a fugit din lume, ci a luat lumea cu el, pentru a o ajuta prin rugăciune, prin lupta împotriva vrăjmașului și a ispitelor lui, oferind tuturor credincioșilor model de biruință împotriva celui rău. Nu ne putem imagina în alt chip viața bisericească organizată în secolele IV-V la Tomis, în Dobrogea, fără existența unor astfel de așezăminte monahale.

Într-o formă organizată, după modelul așezămintelor monahale de la Sfântul Munte Athos, monahismul a fost adus în țările române de *Sfântul Nicodim de la Tismana*, iar prin ucenicii săi, viața monahală de tip athonit a fost răspândită în toate celelalte părți ale pământului românesc.

De-a lungul timpului, așezămintele monahale s-au remarcat ca *vetre de spiritualitate, de cultură și de artă bisericească*; oaze de liniște sufletească, locuri duhovnicești în care viețuitorii din mănăstiri, dar și credincioșii care le cercetează și pelerinii s-au zidit duhovnicește și s-au tămăduit sufletește și trupește. Bolnițele amenajate pe lângă marile mănăstiri (Cozia, Neamțu ș.a.) sunt o mărturie elocventă a importanței spirituale și filantropice a acestor instituții bisericești.

În *Transilvania și Banat*, viața monahală a avut o situație mai vitregă. Nimeni nu poate contesta existența unei vieții monahale în aceste ținuturi. Mănăstirile Hodoș-Bodrog, Cenad, Prislop, Sâmbăta, Râmeț și altele sunt mărturii de

netăgăduit ale existenței și dăinuirii vieții monahale și în aceste ținuturi. Condițiile istorice au fost foarte vitrege cu ortodocșii români din aceste teritorii. Aceste „țări” românești au ajuns sub stăpânire străină, autoritate care n-a acordat drepturi egale cu alte naționalități conlocuitoare majorității ortodoxe a populației acestor ținuturi, urmărind constant să-i deznaționalizeze și să-i treacă pe români cu forța la alte credințe. Ierarhi, preoți, călugări și credincioși mireni au fost nevoiți să lupte pentru apărarea drepturilor

acestor așezăminte fiind nevoiți să treacă munții în Țara Românească și Moldova. Numai așa ne putem explica numărul mic de mănăstiri și schituri care au existat în aceste zone.

După unirea Principatelor Române, Legea lui Cuza de secularizare a averilor mănăstirești a adus o diminuare puternică a patrimoniului tuturor mănăstirilor, nu numai al celor închinat Locurilor Sfinte. De atunci Statul român s-a obligat să sprijine Biserica printr-un ajutor compensator continuu.

Abia prin Unirea din 1918, când Transilvania și Banatul s-au reunit cu Țara Românească și Moldova, Biserica Ortodoxă Română a dobândit o deplină libertate de a se manifesta, mai ales în Transilvania și Banat, sub toate aspectele, inclusiv în ceea ce privește viața monahală.

O nouă încercare a venit odată cu instaurarea regimului comunist, care a marginalizat Biserica și activitatea ei, regimul ateu încercând să diminueze și să limiteze numărul mănăstirilor și al viețuitorilor, prin cunoscutul decret 410/1959.

Evenimentele din 1989 au adus schimbarea mult așteptată prin care societatea românească să-și poată manifesta această libertate de conștiință și de gândire, chiar dacă nu s-a reușit întotdeauna să se folosească în mod benefic de această libertate.

În ceea ce privește situația monahismului de pe teritoriul canonic de azi al Arhiepiscopiei Sibiului, până în anul 1989 existau doar trei așezăminte monahale: Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Schitul de la Păltiniș și Schitul de la Foltea (Săliște), doar prima fiind cu viețuitori și viață monahală corespunzătoare, celelalte două erau administrate de Centrul Eparhial sau de parohiile învecinate.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, azi avem 33 de așezăminte monahale, în care viețuiesc peste 200 de călugări și călugărițe. Majoritatea au fost construite pe ruinele vechilor așezăminte distruse între 1760-1762, iar altele au fost construite pe locuri unde nu a mai existat vreun așezământ monahal. Inițiativa construirii aparține ierarhilor, preoților, călugărilor și chiar unor credincioși. În aceste așezăminte, se ține aprinsă flacăra spiritualității noastre

ortodoxe, rugăciunea, munca, cultura și slujirea socială completându-se într-un mod armonios.

Albumul de față prezintă fragmente din viața de zi cu zi a fiecărei mănăstiri și este o invitație la pelerinaj pentru toți credincioșii.

Ne bucură acum apariția acestui album, care prezintă în slove și fotografii istoricul și activitatea așezămintelor monahale existente în Arhiepiscopia Sibiului. Binecuvântăm totodată strădania unor ostenitori de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” și de la Centrul Eparhial, sub coordonarea Serviciului Exarhat al Arhiepiscopiei Sibiului, care s-au ocupat de realizarea acestui album, și sperăm că el va fi cercetat de cât mai multe persoane interesate de viața monahală din Arhiepiscopia Sibiului.

Mitropolitul Laurențiu

Așezămintele monahale din Arhiepiscopia Sibiului

Editura Andreiana

naționale și bisericești ale românilor ortodocși, dar de cele mai multe ori demersurile lor au fost răsplătite cu închisoarea și surghiunul, mulți jertfindu-și viața pentru credința ortodoxă, ca apărători ai dreptei credințe, și au fost trecuți în rândul sfinților.

Când spunem lucrurile acestea ne gândim la intențiile Curții Habsburgice de la Viena, care în anul 1701 a obligat o parte din preoți și credincioși să treacă la „unirea” cu Biserica Romei, făcându-se în felul acesta o ruptură în rândul credincioșilor din Ardeal și Banat. Cu toate încercările stăpânirii din vremea aceea, majoritatea credincioșilor au rămas atașați de credința ortodoxă și de Biserica lor străbună. Nereușind să-i convingă pe românii rămași fideli Ortodoxiei, au folosit forța, trimițând pe generalul Adolf Buccow, care a reușit să distrugă peste 180 de așezăminte monahale din Transilvania și Banat, o parte din viețuitorii

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Editor:** Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2015 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu